

UiT Norges arktiske universitet

Erfaringer med brukermedvirkning i «Fortell om helse», trinn 1 i Helse- og levekårsundersøkelsen SAMINOR 3

Inger Dagsvold
Phd, prosjektleder trinn 1 SAMINOR 3
Senter for samisk helseforskning
UiT Norges arktiske universitet
inger.j.dagsvold@uit.no

www.saminor.no

Design SAMINOR 3: Mixed method*

Trinn 1; intervjustudie. Gjennomført.

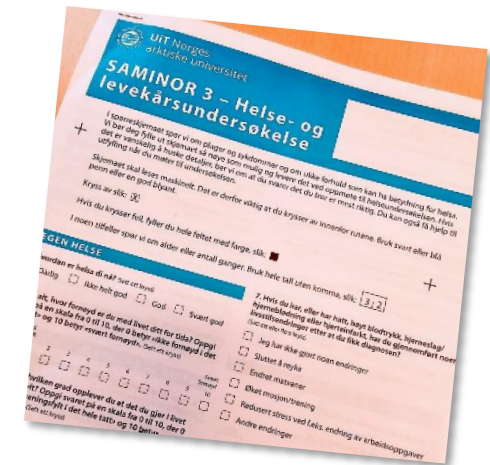
Fortellinger om helse - En kvalitativ intervjuundersøkelse. Første del av Helse- og levekårsundersøkelsen i områder med samisk og norsk bosetting – SAMINOR 3

Prosjektleder: Inger Dagsvold

Trinn 2: stor-skala folkehelseundersøkelse. Starter høst 2023.

Spørreskjema, kliniske undersøkelser, blodprøver

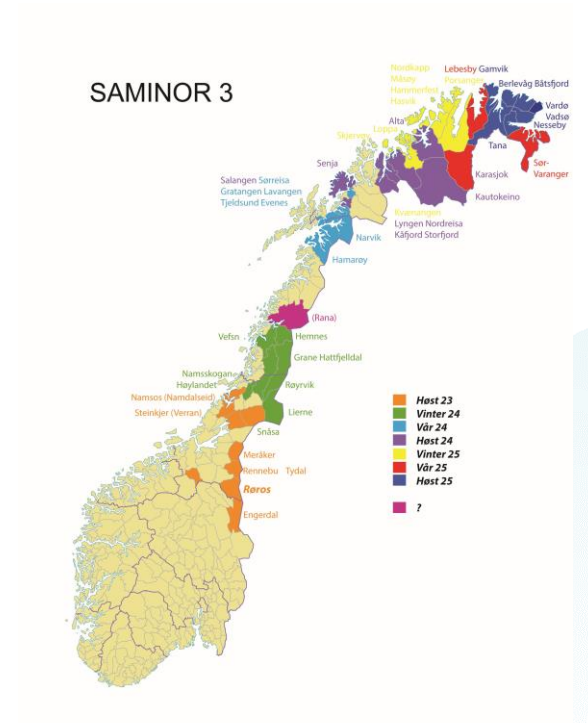
Faglig leder SAMINOR: Ann Ragnhild Broderstad

*Creswell, Exploratory sequential design

Hvem og hvor er brukerne for SAMINOR 3?

- Funnet brukere og deltagere ved hjelp av nøkkelpersoner og miljøer/institusjoner
 - i nord-, lule- og sørsamiske områder, og områder med kvensk befolkning
 - Kvinner og menn
 - Samiske, kvenske og/eller norske personer
 - Alder hovedsakelig > 35 år, de fleste 60-70 år
 - Intervjuer med nesten 50 personer i gruppen «folk flest»
 - Språkvalg, men kun norsk →
 - Delprosjekt: kvinner i reindrifta intervjuet på **nordsamisk**

Kart: Marita Melhus. Foreløpig plan.

Temabasert intervjuguide

- Hva synes du helseundersøkelsen SAMINOR i dette området bør fokusere på?
- Hva forstår deltakerne selv med helse/et godt liv
- Hva forstår deltakerne selv som belastninger, livsutfordringer, helseproblemer og sykdom
- Hvordan håndterer de belastninger og helseproblemer, inkl. tillit til og bruk av helsetjenester og/eller tradisjonell medisin
- Historiske og samfunnsmessige hendelser/prosesser

Intervju- resultater og bruk i spørreskjemaet

UIT Norges arktiske universitet

SAMINOR 3 – Helse- og levekårsundersøkelse

1. Spørreskjemaet spør vi om plager og sykdommer og om ulike forhold som kan ha betydning for helse. Vi ber deg fylle ut skjemaet så nøyaktig som mulig og svare det best oppnåede til helseundersøkelsen. Hvis utfylling når du møter til undersøkelsen, ber vi om at du svarer det du tror er mest riktig. Du kan også få hjelp til penn eller en god blyant.

Kryss av slik:

Hvis du krysser feil, fyller du hele feltet med farge, slik:

I noen tilfeller spør vi om alder eller antall ganger. Bruk hele tall uten komma, slik:

EGEN HELSE

Vordan er helse di nå? (Sitt en kryss)

Dårlig Ikke helt god God Svært god

2. Hvis du har, eller har hatt, høyt blodtrykk, hjerneslag/ hjerteblødning eller hjertefarkt, har du gjennomført noen livsstilsendringer etter at du fikk diagnosen? (Sitt ett eller flere kryss)

Jeg har ikke gjort noen endringer

Sluttet å røyke

Endret matvaner

Øket mosjon/trening

Redusert stress ved f.eks. endring av arbeidsgiver

Andre endringer

3. Hvor fornøyd er du med livet ditt for tiden? Oppgi tall en skala fra 0 til 10, der 0 betyr ikke fornøyd i det hele tatt og 10 betyr svært fornøyd. (Sitt en kryss)

Hvilken grad opplever du at det du gjør i livet teningsfylt i det hele tatt og 10 i det hele tatt? (Sitt en kryss)

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Spørsmål i **intervjuguiden**

Tema: Historiske hendelser

Forskningstema: historical trauma, intergenerational trauma, ACE

- Sånn som du kjenner historien til det området hvor du bodde som barn/er nå, tenker du at det har vært alvorlige hendelser som har vært en belastning for folk her, enten nå i nyere tid, eller tidligere? (Evt stikkord: krigen, tvangsevakueringa, fornorskning, internatskoler, andre hendelser?)
- Tror du disse hendelsene kan ha hatt/har betydning for helse til folk?

Tema historiske hendelser i spørreskjemaet

SAMINOR 3 **trinn1**: **internatskole** var arena for traumer og overgrep

Spørreskjema SAMINOR 3:

Bodde du på internat (statsinternat, kommunalt internat eller privat internat) da du gikk på grunnskolen/folkeskolen? Ja/Nei. Hvis ja:

- Alder første gang på internatet og hvor mange klassetrinn

Spør også om opplevelsen, og minnene deres om internatlivet, f.eks.:

- Jeg ble straffet hvis jeg snakket samisk eller kvensk/norskfinsk
- Jeg hadde noen jeg følte meg trygg sammen med (søsken/familie/ venner) på internatskolen
- Mine minner fra internattida er hovedsakelig gode

Støttesamtaler fra SANKS

Gratis lavterskel telefontilbud for intervjudeltakere som ønsker/trenger en å snakke med etterpå, inntil 3 konsultasjoner.

Støttesamtaler

Takk for at du har deltatt i SAMINOR 3 studien. Dersom du får behov for å bearbeide og snakke om dine tanker etter deltakelsen kan du ringe en hjelpetelefon.

Senter for samisk helseforskning (SSHf), UiT Norges arktiske universitet har inngått avtale med Finnmarks-sykehuset HF gjennom Samisk nasjonalt kompetanse-senter - psykisk helsevern og avhengighet (SANKS) om en hjelpetelefontjeneste. SANKS tilbyr et lavterskel samtale-tilbud med terapeut for forskningsdeltakere som får behov for det, i forbindelse med deltakelse i Helse og levekårsundersøkelsen i områder med samisk og norsk bosetting, SAMINOR 3, utført av Senter for samisk helseforskning (SSHf).

Tilbudet gjelder mulighet for telefonisk konsultasjon med SANKS inntil 3 ganger etter deltakelse i intervjudelen av SAMINOR 3. Ved ytterlige hjelpebehov, er SANKS behjelpelig med å henvise deltakeren til videre behandling enten til kommunal helsetjeneste eller spesialist-helsetjenesten. Senter for samisk helseforskning blir ikke informert dersom du benytter deg av tilbudet.

Tilbudet er gratis.

**SANKS kan kontaktes på telefon
46 88 11 62 / 46 82 62 89
hverdager mellom kl. 08.00-15.30**

Kvinnenes rolle i reindriften

- SAMINOR 3 **trinn1**: Hva er din rolle/plass i reindriften?
 - Deres tilknytning til reindriften har betydning (siida-innehaver, har reinmerke, inngiftet etc)
 - Fortellinger om arbeidshverdag med egen fulltidsjobb, hovedansvar barn og hjem, tar hånd om råvarer (spiselige og duodji-materiale), duodji, bærer og kjører fôr, henter skadet rein, henter rein på utmark, høringsuttalelser, møter med utbyggere, kommuner, fylker og stat, rovdyrproblematikk, etc.)
- **Spørreskjema SAMINOR 3**:
 - Tilknytning til tilknytning til primærnæringer
 - Oppgaver/plikter knyttet til primærnæringer? (svaralt. bl.a. om det kvinnene fortalte)

Spørsmålene er hovedsakelig generalisert slik at alle deltagerne svarer på det meste (noe er spesifikt for reindriftsutøvere, noe kun for kvinner)

Hvordan kan vi jobbe for et helsesystem som når alle?

Brukerinvolvering/medvirkning:

- gir oss kunnskap om helse, helseutfordringer og helsetjenestebehov basert på dialog med individer i vår mangfoldige befolkning.

- gir et målrettet spørreskjema og mer spisset kunnskap om den populasjonen en helse- og levekårsundersøkelse retter seg mot.

I neste omgang: bedre kunnskap som basis for helsetjenesteutvikling.

A close-up photograph of a reindeer's face, focusing on its eye and the base of its large, brown antlers. The reindeer has thick, white fur. The background is blurred, showing more of the reindeer's body and legs.

Finansiert av
Samisk nasjonalt kompetansesenter psykisk
helsevern og rus (SANKS)
Sametinget
Troms og Finnmark fylkeskommune
Senter for samisk helseforskning, UiT

TAKK til deltagerne!

Takk for oppmerksomheten!